

EL – BÂTİN

El-Bâtın da Allah'ın ism-i ilâhîsidir. Zahir olduğu gibi batını da yaratan Yüce Allah'tır. Bâtın; gizli, görünmeyen demektir. Allah'ın zâtı bizce bătındır, görülmez, bilinmez.

Allah Yüce Kitabında haberdar etmiştir ve İhlâs Suresinin son ayetinde "Allah birdir, benzeri, eşi, ortağı yoktur" der. Yani Allah, idrak ettiğimiz, bildiğimiz, gördüğümüz hiçbir şeye benzemez. Zatî yönü ile bilinmez ve hiçbir şeye benzemez olduğuna iman ediyoruz, elhamdülillah. Diğer yandan, sıfatlarında, fiiliyatlarında, yarattıklarında da zâhir yönünün yanı sıra bătın yönü de vardır ki; zâhirin içine bătın adeta gizlenmiş durumdadır. Meselâ bir elektrik akımı var fakat görülmez. Zâhirî sebeplere tevessül edildiğinde görüyoruz ki bir enerji mevcut ve bu enerji ile büyük işler yapılıyor, pek çok faydalar sağlanıyor. Bu enerjiyi ancak madde planında, zâhirde eserleriyle tanıyoruz, bu demek oluyor ki o akımın enerjisinin mevcudiyetini çeşitli cihazların yani kalıpların durumuna göre anlıyoruz. Bakıyoruz, ışık olup aydınlatıyor veya suyu buz haline getiriyor, koskoca makineleri çalıştırıyor velhasıl bu gizli nimet-i ilâhî ki gizli olduğu kadar da eserleriyle aşikârdır, El-Bâtın olan Yüce Allah'ın bu isminin tecellisindedir denilebilir.

Buna mukabil pek çok bătın varlıklar vardır ki, biz bunları eserlerinden bilir, tanırsız fakat asıl keyfiyetlerini asla bilemeyiz. O varlıkların nasıl bir varlık olduğunu hakkıyla Yüce Hâlık bilir. Ruh nasıl bir varlıktır, akıl, cümle canlılardaki kuvvet, kâl (konuşma, söz), gönül, hisler bilinmediği gibi iç içe bunca nimet-i ilâhîlerin sırrını anlamak dahi mümkün değildir. Meselâ çiçeğin içindeki bal hüzmeleri, otun içindeki süt, yemyeşil ağacın içindeki ateşin mevcudiyeti, çekirdeğin özünde koskoca bir ağacın cinsi, programı ve o çekirdeğin, o ağacın var oluşundaki rolü ki, tüm bunların ve benzeri bătınî şeylerin keyfiyetini hakkıyla bilen ancak Bâtın olan Mevlâ'dır.

Hassaten insanın bătın yönü çok mühim olup üzerine düşen bătınî meselelerde bilgi sahibi olmalı ki; çünkü batınların islahı, selâmeti zarûrîdir. Bu, meselenin hususî bir yönüdür ki, insanları ilgilendiren en önemli bir meseledir. İnsanın en büyük meselesi Hakk'a kulluk olduğuna göre bu kulluk da hem zâhir hem bătın olmak üzere iki varlığın birleşmesi ile bir bütün olur ki; her iki yönü ile de ciddi bir meseledir. İnsan zâhirinden olduğu kadar bătınından, bătınından olduğu kadar da zâhirinden sorumludur ve her iki yönüyle de hesaba çekileceğini Allah haber vermektedir. Bu hususla ilgili bazı ayetler şöyledir:

"Evvel O'dur, Âhir O'dur, Zâhir O'dur, Bâtın O, O her şeyi hakkıyla bilir." ¹

"...Biliniz ki Allah işitir ve bilir, içinizdeki niyetlerinize göre karşılık verir." ²

Allah Teâlâ'nın hem zâhir hem bătınlara vakıf oluşunu bildiren pek çok ayetler vardır. Bunlardan bazıları da şöyledir:

"Gayb ve şehadet âleminde görünmeyen ve görünen âlemi de bilen, büyük ve yüce olan O'dur." ³

"Şüphesiz ki Allah sözün açık olanını da gizli olanını da bilir. Hem sizin gizlediğiniz şeyleri de." ⁴

"O, gözlerin hain bakışlarını ve kalplerin sakladıkları bütün şeyleri bilir." ⁵

Bütün gizliliklerin ortaya çıkacağını haber vererek şöyle diyor Kur'an:

"Biz kıyamet günü için adalet terazileri kurarız. Artık kimseye hiçbir şekilde haksızlık edilmez. Yapılan iş bir hardal tanesi kadar dahi olsa onu adalet terazisine getiririz. Hesap gören olarak Biz herkese yeteriz." ⁶

Bu ayet-i kerime açık bir ifade ile bildiriyor ki; Allah Teâlâ hem Zâhir hem Bătındır ve aynı zamanda ayetin içinde yer aldığı gibi Adl'dir. Yani yapılan zâhir ve bătın amelleri, halleri bilen Allah, kıyamette bunları açığa çıkaracağını, isterse hardal tanesi kadar olsun gizli hiçbir şey kalmayıp madde ve mânâ adına her yapılan iş, söz, niyet, hâl, ihlâs, günah

¹ Hadid:3

² Bakara:227

³ Rad:9

⁴ Enbiya:110

⁵ Müminun:19

⁶ Enbiya:47

veya sevap adına her şeyi mizana koyacağını ve adliyle karşılık vereceğini bildirir ki, O, Zâhirdir, Bâtındır, O'nun ilmi her şeyi kuşatmıştır.

Bâtın ism-i ilâhîsinin kul üzerindeki diğer bir yönü ise insanın kaderi hakkında bir bilgiye sahip olamayışı ve başına ne geleceğini bilemeyiştir. Hiçbir kul geleceğine dair kesin hüküm yürütemez, çünkü biraz sonra bile başına ne geleceğini, nasıl bir olayla, durumla karşılaşacağını asla bilemez. Nice insanlar vardır ki, sapasağlam, ölüme sebebiyet verecek hiçbir durum söz konusu değilken aniden ecel gelip çatıyor. Ani hastalıklar, ani kazalar, hiç tahmin edilmeyen nice olaylarla karşılaşılıyor insanoğlu. Hepsisi de El-Bâtın ism-i şerifinin gereği olarak gizlenmiştir.

Bazı hadiseler vardır ki, bunların hayır mı şer mi olduğu bilinemez, gizlidir. Ne zaman, nerede ve ne durumda öleceğini hiç kimse bilemez. Bu dünyanın bir imtihan dünyası olması hasebiyle Mevlâ kulunu değişik olaylarla, takdir ettiği zaman ve takdir ettiği şekilde imtihan edecektir, fakat imtihanın nasıl zuhur edeceği asla bilinemez. Ancak takdir edilen zaman gelince anlaşılır.

Hasan Basrî Hz., Rabia'tül Adeviyye'ye evlenme teklifinde bulunuyor. Bu teklifi götüren kişiye Rabia'tül Adeviyye diyor ki, "Bazı suallerim olacak, eğer bunlara olumlu cevap verirse eh düşünüyüm, değilse asla ben kendime bu soruları soruyorum da bir cevap bulamıyorum. Bu yüzden korku, endişe içerisindeyim. Bende böyle bir dert varken nasıl evlenmeyi düşünebilirim?" Ve sorularını şöyle sıralıyor:

"1-Ben imanlı mı öleceğim, imasız mı?

2-Kabirde Münker ve Nekir meleklerinin suallerine cevap verebilecek miyim yoksa veremeyecek miyim?

3-Sıratı selamete geçebilecek miyim yoksa geçemeyip cehenneme mi yuvarlanacağım, hâlîm nasıl olacak?

4-Mizanda sevaplarım mı yoksa günahlarım mı ağır basacak?

5-Beratımı alacak mıyım yoksa alamayacak mıyım?

6-Cennete girebilecek miyim ve Rabbimin cemâlini görme bahtiyarlığına erebilecek miyim yoksa mahrum mu olacağım?

7-Cehennem azabına duçar olmayacağıma garantisi var mı, yok mu?

İşte bunlar ve kesin sonucunu bilemediğim pek çok mesele ile ben ızdırap içinde kıvranıırken nasıl olur da böyle bir şey düşünürüm? Bu sorularına tatminkâr cevap verirse ne âlâ, değilse asla" diye haber gönderince o zât-ı muhterem de: "Bu suallerin cevabını yalnız Rabbim bilir. Ben nasıl bilirim ki?" diyor. Bunlar ve benzeri gaybi meseleleri ancak Allah-ü Azimüşşan bilir ki, peygamberler de olsa bildirilenin dışında bir şey bilemezler.

Bâtın isminin diğer bir yönü ise şudur: İnsanların kalplerinde gizledikleri, dışarı hiç sızdırmadıkları niyetler, haset, kin, ucub, gibi pek çok şey vardır ki; insan kendisi bilse de başkaları bilemez. Ancak bunların eserleri zahire çıkar da amele yansır o zaman bilinir. Evet, bunlar kalbde gizli kaldığı sürece ancak ve ancak Yüce Hâlık tarafından bilinir ki; işte Bâtın ism-i şerifinin tecellisi ile gizlidir. Manevî yönden kulun kazandığı günah ve sevapları ne derecedir, o ameller nasıl bir keyfiyetle zuhur edecek, kabirde, sıratı, mahşerde, mizan başında durumu nasıl olacak, kesin olarak asla ve asla hiç kimse tarafından bilinmez. Bunlar hep bâtındır. Allah belli bir süreye kadar kulun dünyasına ve ukbasına ait pek çok meseleyi gizlemiştir yani gelecekte başına gelecek ve karşılaşacağı durumu gizlemiştir.

Kâinattaki tecellisi ile yine orada da Bâtın isminin cilvelerini görüyoruz ki, meselâ yağmurun ne zaman ve ne kadar miktar yağacağı herkesçe meçhuldür. Arzda kuraklık mı olacağı, yoksa rahmet mi ineceği, mahsulün bol mu yoksa kıt mı olacağı bilinmediği gibi semavî, arazî felaketlerin, kasırga, sel gibi afetlerin olup olmayacağı, nerede nasıl bir felaketin zuhur edeceği kimse tarafından bilinmez, ancak el-Bâtın olan Yüce Allah bilir ki; O'na göre zâhir ve bâtın aynıdır. O'nun için fark yoktur, fark bize göredir. Şu arzın üzerini ve üstünde yaşayan cümle varlıkların ahvaline şahit olan Mevlâ arzın içindeki ahvale de şahittir, ilminden hiçbir şey gizli kalmaz.

Diğer bir yönden bakıldığında görüyoruz ki; Bâtın ism-i şerifi pek çok hikmetlere merci şöyle ki, eğer madde ve mânâya ait her şey açık seçik bir şekilde zuhur etseydi o zaman imtihan diye bir şey olmazdı, herkes gördüğüne inanırdı ve imanlı olmak, imansız

olmak diye bir şey söz konusu olmazdı. Hâlbuki iman meselesi en büyük meseledir.

Bakara Suresi'nde Yüce Allah imanın tarifini yapıyor, şöyle diyor: " **الَّذِينَ يُؤْمِنُونَ بِالْغَيْبِ** "

"Onlar gaybe iman ederler." İşte esas mesele buradadır, imanın geçerli olması için gabya iman şarttır, "Lâilâhe illallah" diye başlayan tevhid dini, "o Allah ki, ondan başka ilâh yok" haberine inanmaktır, o görmediğin Allah'a inanmakla başlayan din anlayışı o Allah'ın ilâh olduğuna inanıp kabul etmeyi şart koşar. Ve yine o Kur'an ki, o Yüce Allah'ın kelâmıdır. Kur'an zâhir de olsa sahibi Yüce Allah gaibtir, bir ayet-i kerimede buyurur: "...Gözler O'nu görmez, fakat O, gözleri görür." ⁷ Melekler bize gaibtirler. O Kur'an-ı Kerim ki mesajlarından pek çoğu bizce gaibtir, ahirete ait pek çok haberlerin mesajlarını sunan Kur'an bu göremediğimiz fakat bildirilen haberlere harfiyen inanmakla imanın geçerli olacağına da haberini veriyor ki, çok ciddî bir mevzudur. Amelin faidesi ancak imanla olur, iman noksanlığı en güzel amelleri dahi faidesiz bırakır. Başlarda da denildiği gibi pek çok hikmetlere binaen Allah (c.c) her şeyi açık seçik insanların nazarlarına arz etmeyip gizlemiş fakat haberdar etmiştir.

Kula düşen ise Yüce Rabbinden gelen bir habere tam bir imanla iman etmesi yani inanıp kabul etmesi ve bu hususta hiç şek ve şüpheye düşmemesidir. Evet, Allah'ın zâtını görmüyoruz fakat eserleri zâhirde; başta insanın kendi varlığı ki, bu muhteşem eser sahibinin şahadetine yeter. İnsan ferasetle şu kâinat sarayına bir nazar etse o gayb ve bâtına olan inancı, zâhire ola inancından farklı olmayacaktır. Her sanat sanatkârın, her nakış nakkaşın eseri olup bu zâhir sanat ve nakış, bâtındaki sanatkâr ve nakkaşın şahididirler ki asla kendi kendilerine olmadıkları ve olamayacakları nasıl da açık bir beyan, kesin bir hükümse aynen bunun gibi şu kâinat sarayının da bir yapıcısı var ve bir idare edip yöneteni var. Gizliliği kadar açık herşey O Hâlık'ın şahididirler. Bir mahlûk varsa onu var eden bir Hâlık'ın var olduğu muhakkaktır. Bu Hâlık'ına mahlûkat şahitse ve görüyormuş gibi inanıyorsak yine bu yüce Hâlık'ın gönderdiği Resulü (s.a.v) vasıtasıyla ve Cebrail (a.s) vasıtasıyla haber verdiği cümle haberlere de şek ve şüphesiz inanıyoruz ki, bu Kur'an, Yüce Rabbimizin kelâmıdır, beyanıdır. Tüm bunlar bir yönü ile bâtın olmasına rağmen, eserleri, haberleri ile zâhirdirler. Rezzak Allah'tır, merzuk kuldur. Eğer bir rızık, bir merzuk varsa muhakkak bu rızık ve merzuku var eden, halk eden olması gerekir. İşte sanatla sanatkâr misali her şey o kadar açıktır ki, her zâhir, bâtının nişanı, şahidi, tellalı konumundadır adeta. Ukbaya ait haberlerin her ne kadar zahirde nişanları olmasa da -ki yine kısmen vardır- onlar da o âleme gittiğimizde açıkça nazarlara arz edilecektir. Yine Kur'an'ın ifadesiyle "O gün arz olunacaksınız, sizden hiçbir şey gizli kalmaz." ⁸ buyrulmuş. Ve benzeri pek çok beyanlar, verilen haberlerin zamanı gelince zâhir olacağını bildirir.

Cennet ve cehennem bizce gaib ise de kısmen onların da nişanlarını görüyoruz. Bir tarafta cennetvârî manzaralara şahit olurken, diğer taraftan cehennemvârî manzaralara da şahit oluyoruz ki; her varlık, her hadise, her manzara kısmen o bizce gaib olup fakat haberini aldığımız şeylerin zâhirdeki habercileri, simgeleridir diyebiliriz.

"Gizliyi de aşikâr olanı da bilendir, Azîzdir, Hakîmdir" ⁹

"Şüphe yok ki müminler ile Yahudilerden ve Hıristiyanlar ile sabiilerden ¹⁰ herhangi kimseler Allah Teâlâ'ya, ahiret gününe iman edip salih amellerde bulunmuş olurlarsa, onlar için Rableri katında mükâfatlar vardır. Ve kendilerine asla korku yoktur. Ve onlar mahzun da olmayacaklardır." ¹¹

"Ve bir günden sakının ki, o günde kimse kimseden yana bir şey ödeyemez, kimseden fidye kabul edilmez, hiç kimseye şefaet, aracılık fayda vermez, onlar için yardım da gelmez." ¹²

"Fakat onları, gelmesinde şüphe edilmeyen bir gün için topladığımız ve hiçbir haksızlığa uğramaksızın herkese kazandığı şeyler tastamam ödendiği zaman hâlleri nice olur." ¹³

⁷ En'am:103

⁸ Hakka:18

⁹ Teğabün:18

¹⁰ yıldızlara tapanlar

¹¹ Bakara:62

¹² Bakara:123

İşte gayb ile ilgili haberlerden bir kaç ki Kur'an gaybî haberlerle doludur. İşte Allah'ın Ez-Zâhir ve El-Bâtın esmasının tecellileri ki, cümle mevcudatta ve kelâmında, ilminde, cümle sıfat ve esmasında yer almış, rol oynamıştır. Allah bizlere dinde derin anlayış nasip eylesin. Âmin.

¹³ Âl-i İmran:25